

PHENOMENOLOGICAL ASPECTS IN ROMANIAN INTERWAR LITERATURE

Dora Deniforescu

Prof., PhD, Technical College of Energy „Remus Răduleț” of Braşov

Abstract: My article reveals a hermeneutics of intimism, focusing on matters related to intimist time and space, the “revealing reverie” of intimism, and mythical and symbolic representation in intimism. At the same time, I tried to highlight the Bachelardian critical method in The Poetics of Space and to apply it to the concept of intimism in Romanian literature.

In my work I also defined intimism by the idea of paradox. For example, in Blecher’s work, I discovered an intimacy of the “cursed place” or the intimacy obtained by immensity or intensity. The more the intimacy is revealed, the more aggressive, insecure and exposed to depersonalization the self becomes. Solitude is followed by the futility of existence. The degradation of the world reaches the highest point in these Blecherian places that have passed the full moment of intimacy and have mixed sadness with loneliness and helplessness in one last reality.

Blecher’s introspective-aggressive intimism in Occurrence in the Immediate Unreality, is observed in symbols like: voluptuous fainting, olfactory drunkenness, things that assault, petrified figures.

Keywords: hermeneutics of intimism, time, space, solitude, depersonalization.

Intimismul factual se poate explica, în general prin stările de conştiinţă. În capitolul „*Despre organizarea stărilor de conştiinţă. Libertatea*” din volumul lui Henri Bergson: „*Eseu asupra datelor imediate ale conştiinţei*”, aflăm despre originea stărilor „eului”, despre voinţă şi despre vocea interioară, despre raţiunea decisivă şi asociaţiile de idei.

Toate acestea sunt importante în discuţia noastră despre intimism, deoarece acest concept este un conglomerat de teorii filosofice şi psihologice.

„Determinismul asociaţionist îşi reprezintă eul ca o îmbinare de stări psihice, dintre care cea mai puternică exercită o influenţă preponderentă antrenându-le cu sine pe celelalte.”¹

Bergson oferă şi un exemplu în care se asociază două idei; una e a scopului acţiunii, iar alta a mişcării propriu-zise: „De exemplu, mă ridic pentru a deschide fereastra şi iată că, odată în picioare, uit ce aveam de făcut - rămân deci, încremenit. Nimic mai simplu, vom spune: aţi asociat două idei, aceea a unui scop de împlinit şi aceea a unei mişcări de săvârşit: una, dintre idei a dispărut, păstrându-se doar reprezentarea mişcării.”²

Dar personajul lui Bergson se întoarce în intimitate să descopere ce anume a uitat, să descifreze ideea pierdută în conştiinţa sa.

„Această asociaţie este mai mult opera filosofului asociaţionist care îmi analizează spiritul, decât a spriritului meu însuşi”³, mai spunea tot Bergson.

Putem spune astfel că intimismul factual îşi trage seva din infinitul stărilor de conştiinţă ale eului. El este stimulat de impulsul „raţiunii decisive” şi de voinţa spiritului.

„Eul” atinge lumea exterioară prin suprafaţa sa, şi cum această suprafaţă păstrează amprenta lucrurilor, eul va asocia, prin contiguitate, termenii pe care îi percepe ca juxtapuşi. Teoriile asociaţioniste se pun de acord exact asupra legăturilor de acest gen, legăturile dintre

1 Henri Bergson, *Eseu asupra datelor imediate ale conştiinţei*, Editura Institutul European, Iaşi, 1992, p. 117.

2 Henri Bergson, *Eseu asupra datelor imediate ale conştiinţei*, Editura Institutul European, Iaşi, p. 118

3 Ibidem, p. 119

senzații simple și oarecum impersonale. Dar pe măsură ce coborâm dincolo de această suprafață, pe măsură ce eul redevine el însuși, stările sale de conștiință încetează de a i se mai juxtapune, întrepătrunzându-se, topindu-se laolaltă și coborându-se fiecare în nuanțele tuturor celorlalte.”⁴

Astfel, intimismul factual înseamnă punerea în mișcare a limbajului și a corpului în urma stărilor de conștiință și a transformărilor majore ale acestora.

„Concepția mecanicistă asupra eului”, preluată din determinism, împreună cu, „teza libertății” recompun încă o definiție a intimismului și anume: Colajul gândurilor, sentimentelor, emoțiilor și aspirațiilor cele mai intime care alcătuiesc o infinită ecuație a voinței și a motivației deciziilor noastre, formează intimismul liber de orice constrângere și reprezentare simbolică. Intimitatea ne permite să ne regăsim sinele și în această călătorie către propriul „eu”, vom traversa situații-limită și vom încerca să depășim stări diferite: angoasa, teama, splin-ul, îndoiala, mirarea, nedumerirea și toate acestea, prin intermediul gândurilor și al limbajului. Acest proces de cercetare a sufletului implică voință și perseverență, iar conștiința este locul de plecare, dar și de întoarcere în acest drum infinit, circular.

Tot de la Henri Bergson aflăm că „limbajul desemnează stările cu aceleași cuvinte pentru toți oamenii”⁵ și că acesta „nu reușește să fixeze decât aspectul obiectiv și impersonal al iubirii, al urii, al miilor de sentimente care cutreieră sufletul.”⁶

Astfel, putem să dăm greș când încercăm să decodificăm sentimentele și semnele sufletului, pentru că gândirea este infinită în raport cu limbajul, care este mărginit.

Această idee, preluată tot de la Henri Bergson evidențiază în același timp și rolul intimismului în exprimarea interiorității noastre.

O întrebare care se naște este cum ar rezista intimitatea noastră în fața unui obiect estetic, oricare ar fi acesta?

„Obiectul estetic este, mai înainte de toate, irezistibilă și magnifică prezență a sensibilului. Ce este o melodie, dacă nu o scîlpire orbitoare de sunete care se rostogolește asupra noastră? Și ce este un poem, dacă nu strălucirea și armonia cuvintelor care ne încântă urechea?”⁷

Desigur că intimitatea conține în ea câțiva „anticorpi” pentru artă care se activează atunci când începe experiența estetică de orice fel.

În privința timpului și spațiului intimist vom stabili coordonatele cele mai importante ținând cont din nou de teoria lui Bergson: „Există un spațiu real, fără durată, în care fenomenele apar și dispar simultan cu stările de conștiință. Există o durată reală, ale cărei momente eterogene se întrepătrund, dar în care fiecare moment poate fi apropiat de o stare a lumii exterioare cu care este contemporan, separându-se prin efectul acestei aproprieri de celelalte momente. Din punerea în comparație a acestor două realități se naște reprezentarea simbolică a duratei, dedusă din spațiu.”⁸

Această reprezentare a duratei se suprapune peste ideea de intimism factual care aduce cu sine ideea de non-timp, de atemporal și aspațial.

Durata devine imperceptibilă atunci când pătrundem în intimitate. Parcă ne știm sufletul de o viață. Acolo, în adâncul ființei noastre, ne pierdem în labirintul senzațiilor și sentimentelor și nu mai putem ieși, nu mai putem fugi de noi.

4 Ibidem, p. 120.

5 Ibidem, p. 120.

6 Ibidem, p. 120.

7 Mikel Dufrenne, *Fenomenologia experienței estetice*, Editura Meridiane, vol.I, București, p. 147.

8 Henri Bergson, *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*, Editura Institutul European, Iași, 1992, p. 88.

Și dacă, „durata” face parte din procesul intimismului, atunci ne întrebăm dacă nu cumva și intuiția devine o parte importantă a acestui concept?

Ideea lui Bergson de a ne adânci mai mult în interiorul ființei noastre, pentru ca, atunci când atingem punctul cel mai de jos, să fim propulsați cu aceeași intensitate și presiune înapoi este un punct de plecare în „teoria intuiției” bergsoniene.

Pararelismul fenomenului intuiției bergsoniene cu cel al intimismului e evident, deoarece amândouă procesele se desfășoară prin sondarea eului și prin coborârea în subconștient.

Dar intimismul e o stare a ființei, iar intuiția e o forță generatoare. Ele nu se exclud reciproc, dar se generează una pe alta, ca într-un cerc al puterii.

Amândouă pleacă din „straturile” conștiinței și se întorc, la fel, în conștiință.

Intuiția bergsoniană este și o metodă strălucită de a intra pe terenul artei și al experienței estetice, iar intimitatea scrisului este un punct cheie în demersul nostru, este drumul către „singurătatea esențială” a operei și a autorului ei.

Eroul lui Max Blecher din *Întâmplări în irealitatea imediată* pare să găsească marea singurătate în fața universului, când își descoperă treptat condiția nemărginită de ființa umană.

„În câteva clipe de neliniște, am parcurs astfel toate certitudinile și incertitudinile existenței mele, pentru a reveni definitiv și dureros în solitudinea mea.”⁹

Vom proba teoria lui Bergson prin această scriere a lui Max Blecher.

Limitele universului blecherian se contopesc și apoi se desfac într-o mișcare continuă, iar protagonistul are repetate crize de identitate, simțind cum lumea își prelungește în el tentaculele zdrobitoare.

„Când privesc mult timp un punct fix pe perete mi se întâmplă câteodată să nu mai știu nici cine sunt, nici unde mă aflu. Simt atunci lipsa identității mele de departe, ca și cum aș fi devenit, o clipă, o persoană cu totul străină.”¹⁰

Tema solitudinii și a crizei de identitate este susținută la Max Blecher în „Întâmplări în irealitatea imediată” și prin motivul grotei sau al locului blestemat- malul râului, câmpul pustiu, parcul orașului la fel de pustiu, aleea pe care nu trecea nimeni niciodată, odaia necunoscută.

„Nu exista loc în lume mai trist și mai părăsit. Tăcerea se depunea densă pe frunzele prăfuite în căldura stătută a verii. Din când în când se auzeau ecourile trompetelor de la regimente. Chemările acelea prelungi în deșert erau sfâșietor de triste...Departe aerul încins de soare tremura vaporos ca aburii transparenți ce pluteau peste un lichid care fierbe.

Locul era sălbatec și izolat; singurătatea lui părea fără sfârșit.”¹¹

E aici un fel de intimitate „agresivă”, dacă putem să ne exprimăm așa, pentru că termenii sunt antagonici și atunci obținem un paradox al intimității.

De fapt, ce este agresiv? Spațiul? Răbufnirea sentimentelor? Lumea din jurul tău?

Iată care este paradoxul: Cu cât intimitatea este mai mult dezvăluită, cu atât eul devine mai agresiv, simțindu-se nesigur și expus la pericolul depersonalizării.

Solitudinea este urmată îndeaproape de inutilitatea de a exista, apoi de inconsistența limbajului. Cuvintele nu mai pot exprima nimic. Cuvintele se dau neantului, dezordinii, iar conturul obiectelor se pierde în spațial.

Intimitatea „locului blestemat” la Blecher este din nou un paradox al lumii moderne. Degradarea lumii atinge gradul cel mai înalt în aceste locuri blecheriene care au trecut de clipa

9 Max Blecher, *Întâmplări în irealitatea imediată. Inimi cicatrizate*, Editura Corint, București, 2016, p.16

10 Ibidem, p.15

11 Ibidem, p.17.

cea plină a intimității, care au amestecat tristețea cu solitudinea și neputința într-o ultimă „irealitate”.

„Simțeam vag că nimic în lumea asta nu poate merge până la capăt, nimic nu se poate desăvârși. Ferocitatea obiectelor se epuiza și ea. În felul acesta se nascu în mine ideea imperfecției oricăror manifestări în lumea asta, fie și supranaturale.”¹²

Zădărnicia oricărui gând și oricărui fapt te duce înapoi, ca într-un labirint al sufletului, în lumea lui Max Blecher.

Pe drumul acesta întortocheat apare focul purificator, apoi răsar pietrele din șuvoaiele de apă, și ca într-o vrajă stranie un cerc strânge în el case, copaci și firul de ață ca un fir de viață.

„Inutilitatea umplu scobiturile lumii ca un lichid ce s-ar fi răspândit în toate direcțiile, iar cerul deasupra mea, cerul veșnic corect, absurd și nedefinit, căpătă culoarea proprie a disperării.”¹³

Drumul acesta spre nicăieri este calea către propria ființă. Plutirea este o modalitate de a intra în intimitate, într-un „moment suprem al crizei”, o plutire în afara lumii, plină de o plăcere dureroasă.

Extazul și beatitudinea stau pe același plan în lumea lui Max Blecher cu dezordinea și decăderea. Degradarea începe cu plenitudinea intimității.

Redescoperim în simbolurile blecheriene acel „intimism al rotundului” de care vorbește criticul Gaston Bachelard: cercul, scobitura, plutirea, pietrele, numai că la Blecher toate semnele de aer, de foc, de pământ și de apă sunt impure și pline de umbre.

Toate acestea par incluse într-un ritual al ființei pierdute și regăsite într-un alt univers și în același timp în adâncurile eului nostru.

În Cerc ne reîntorcem și plutim către margini, dar niciodată nu le depășim, așa cum niciodată nu vom depăși limitele ființei omenești.

În scobitură săpăm, căutăm, ne adâncim, ne cuibărim, ne găsim intimitatea dorită, dar semicercul rămâne deschis către alte lumi. Scobitura, printre simbolurile blecheriene înseamnă și posibilitatea recreerii, recompunerii unui alt timp și spațiu, o deschidere către irealitate.

După formă, scobitura poate fi asociată imaginii-simbol ce reprezintă cochilia sau grota de care vorbește criticul literar Gaston Bachelard în *Poetica spațiului*: „...de îndată ce viața se instalează, se protejează, se acoperă, se ascunde, imaginația simpatizează cu ființa ce locuiește spațiul protejat. Imaginația trăiește protecția, în toate nuanțele de securitate, de la viața în cele mai materiale cochilii până la cele mai subtile disimulări în simplul minetism al suprafețelor.”¹⁴

Simbolul scobiturii poartă în el și dialectica „golului” și a „plinului”, ori, poate antagonismul „durității” și „molicunii”-termeni pe care îi întâlnim, de asemenea, în cercetarea blecheriană.

Scobitura e asociată cu caverna, cu prăpăstiile dar și cu imensitatea munților la Blacher. Și chiar cu „caverna sexuală”, „elastică” și „caldă”, cum o numește personajul.

Dar Blecher utilizează și alte tipuri de simboluri intimiste-minimaliste: „obiecte mici și neînsemnate: o pană neagră de pasăre, o cărticică banală, o fotografie veche cu personagiile fragile și inactuale, ce parcă suferă de o gravă boală internă, o tandră scrumieră de faianță verde, modelată ca o frunză de stejar, veșnic mirosind a cenușe stătută.”¹⁵

O melancolie amară se aprinde în aceste pagini, iar atunci când amintirile îl poartă pe erou în

12 Max Blecher, *Întâmplări în irealitatea imediată. Inimi cicatrizate*, Editura Corint, București, 2016, p.23

13 Ibidem, p.23

14 Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003, p.162

15 Max Blecher, *Întâmplări în irealitatea imediată. Inimi cicatrizate*, Editura Corint, București, 2016, p.43.

copilărie, într-o călătorie înapoi în timp, senzația de inutilitate a ființei se amplifică din nou.

Intimitatea la Max Blecher se transformă uneori într-o senzație de inutilitate a ființei, într-o criză de identitate.

Intimitatea se naște din opoziția gol/plin, moale/tare, atunci când lumea blecheriană este compusă din „goluri pure”, ca aerul ce plutește prin „materia caldă și moale” a unui univers „plin”.

Și pentru că eroul lui Max Blecher din *Întâmplări în irealitatea imediată*, trece printr-o „bizară aventură” existențialistă și impicit... intimistă, ne vom opri asupra obiectelor-simbol care întregesc decorul unei lumi „teatrale” și „desuete”: „Materia brută în masele ei profunde și grele de țărână, pietre, cer sau apă - ori în formele ei cele mai neînțelese - florile de hârtie, oglinzile, bilele de sticlă cu enigmaticele lor spirale interioare, ori statuile colorate - m-a ținut întotdeauna închis într-un prizonierat ce se lovea dureros de pereții ei perpetuați în mine.”¹⁶

Cuvintele „oglinză” și „sticlă” sunt aici folosite cu sensul de pătrundere în intimitate, sau dezvelire a misterului, ori dezvăluire a secretului.

Bila aceea de sticlă cu spirală în interior are uneori efect hipnotic, iar oglinda are efect de multiplicare a imaginii, ori de mărire sau de micșorare a ei.

Când „oglinza” și „sticla” sunt intacte, intervine magia unei alte lumi, pentru că vraja e completă, iar noi recreem lumea din apele oglinzii, ori din jocul sferei de sticlă. Dar când cioburile „otrăvesc” spațiul pur al „eului”, universul își pierde echilibrul, dezmembrându-se și alunecând spre degradare.

Lista de simboluri intimiste continuă la Max Blecher cu câteva obiecte artificiale reprezentând ornamente foarte ieftine.

O fâșie neagră de mătase cu dantelă pe margini, un inel țigănesc, florile artificiale și coroanele mortuare, bălciul din luna august ca o „insulă pustie, scăldată de aureole dezolate”¹⁷ - toate acestea în care visul, realitatea și amintirile se amestecă în universul blecherian, reflectă un intimism al lucrurilor mărunte și banale, dar de o straniețate uriașă.

Aceeași atracție neagră, absurdă e percepută de către eroul lui Blecher și pentru casa din copilărie cu „vechituri” și „obiecte” ale melancoliei și uitării.

„Într-un colț zăcea gramofonul cu pâlnia răsturnată, frumos vopsită în felii galbene și roze, ca o enormă porție de înghețată de vanilie și trandafir, iar pe masă se găseau diferite stampe din care două reprezentau pe regele Carol I și regina Elisabeta.”¹⁸

Casa bunicului îi putea provoca eroului uneori crize de identitate, alteori amintiri amețitoare și senzații neobișnuite de exaltare și bucurie.

Locul preferat al personajului este acoperișul casei, un loc deschis către libertatea de mișcare. Apoi mai este podul de unde se vede orașul întreg.

Aici senzația de plutire și se naște imediat în minte, iar visul „omului-pasăre” devine cel mai râvnit.

Intimitatea se atinge prin „imensitatea spațiului”, „acoperișul” și „podul” fiind cele două puncte de plecare în experiența vastității.

Solitudinea la Max Blecher e urmată de spaimă, o frică de spațiu deschis și de înălțime. La fel de mult există în paginile cărții *Întâmplări în irealitatea imediată* și o teamă de adâncime, de miez scobit, de cavernă și de grotă.

16 Ibidem, p.43

17 Max Blecher, *Întâmplări în irealitatea imediată. Inimi cicatrizate*, Editura Corint, București, 2016, p. 58

18 Ibidem, p.63.

Toate aceste spaime marchează teritoriul intimității blecheriene și un întreg univers psihologic.

Deschizând o paranteză, putem spune că intimitatea ca stare de spirit poate fi asociată și cu stările sublimului: cu spaima, cu uimirea, cu plăcerea și cu durerea.

Edmund Burke este autorul care găsește în cartea *Despre sublim și frumos* câteva noțiuni importante în definirea sublimului: amploarea, nemărginirea, succesiunea și uniformitatea, abundența, obscuritatea. De exemplu, Edmund Burke scrie despre nemărginire că „are tendința de a turna în mintea omului acel gen de spaimă încântătoare care constituie efectul cel mai autentic și testul cel mai adevărat al sublimului.”¹⁹

Apoi uimirea este pentru autor „acea stare a sufletului în care toate mișcărilor sale sunt suspendate, cu un grad oarecare de oroare.”²⁰

Iar obscuritatea devine o condiție necesară, dar nu suficientă pentru nașterea sublimului.

Așadar, intimitatea este sublimul sufletului omenesc, deoarece ea este definită de pasiune, de durere, de frică, de emoție și de teamă de infinit, sau de spațiu deschis.

Pentru a înțelege mai mult aceste similitudini, să ne gândim la Max Blecher și la crizele eului din *Întâmplări în irealitatea imediată*. Acum se vede bine de ce spațiul intim blecherian atinge uneori sublimul și o dată cu acesta, și „emoția neliniștii.”

Obscuritatea toposului blecherian duce la același sentiment de teamă, de nesiguranță, uneori de groază.

„Nici o pasiune nu răpește în mod atât de eficace minții noastre orice capacitate de a acționa și de a reacționa, cum face frica, deoarece, fiind o aprehensiune a durerii sau a morții, frica operează într-un mod care seamănă cu durerea reală.”²¹

Dar în același timp Blecher are în cărțile lui și scene luminoase, pline de soare și de culoare, un soare mai mult nimicitor, decât dătător de viață.

O lumină orbitoare înseamnă din nou întuneric și teamă.

La Blecher spaimele sau crizele sunt date și de măreția lumii în care trăiește eroul: o lume fără spațiu, fără timp, fără limite, uneori supranaturală alteori onirică și sofisticată, rece și distantă.

O lume a căror dimensiuni se pot modifica, se pot comprima sau lărgi și totul va fi cuprins în pasta compactă a lucrurilor.

Dar să ne întoarcem la casa copilăriei, sursă de inspirație pentru Max Blecher. În *Dicționarul de simboluri* (volumul I) de Jean Chevalier și Alain Gheerbrant, găsim semnificația cuvântului „casă” într-o accepție psihanalitică:

„Psihanaliza recunoaște mai ales, în visurile cu casa, diferențe de semnificație, după camerele reprezentate și corespunzând diverselor nivele ale psihicului. Exteriorul casei este masca sau aparența omului, acoperișul este capul și spiritul, controlul conștiinței, etajele inferioare marchează nivelul inconștientului și al instinctelor”...²²

Iar casa copilăriei eroului blecherian este cu atât mai mult o modalitate de a pătrunde în interioritatea personajului, pentru că, așa cum spune Bachelard, „casa este colțul nostru de lume. Ea este - s-a spus adesea - primul nostru univers.”²³

Amintirile casei din copilărie se asociază cu visul și cu poezia, sugerează tot Bachelard. Prin sintagma: „casa adăpostește reveria”, Bachelard dezvăluie rolul casei care protejează

19 Edmund Burke, *Despre sublim și frumos*, Editura Meridiane, București, 1981, p.112.

20 Edmund Burke, *Despre sublim și frumos*, Editura Meridiane, București, 1981, p.90

21 Ibidem, p. 91.

22 Jean Chevalier, Alain Gheerbrant, *Dicționar de simboluri*, vol.I, Editura Artemis, București, 1994, p.258.

23 Gaston Bachelard, *Poetica spațiului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2003, p. 36.

visătorul: „Locuințele din trecut sunt în noi nepieritoare tocmai fiindcă amintirile vechilor locuințe sunt retrăite ca niște reverii.”²⁴

Un etaj părăsit din casa amintirii blecheriene, în care eroul găsește doar „vechituri” și „obiecte pline de melancolie”, tablouri ciudate, rame făcute din scoici, gramofonul „cu pâlnia răsturnată” umple spațiul irealității sau pe cel oniric și îl golește pe cel al vieții concrete.

„Spațiul în care ne vom trăi ceasurile nocturne nu are depărtare. El e, în întregime aproape, sinteză între lucruri și noi înșine. Dacă visăm un obiect, intrăm în acel obiect ca într-o cochilie. Spațiul nostru oniric are totdeauna un coeficient central. Uneori, în visele în care zburăm, ni se pare că ne înălțăm foarte sus, dar nu suntem decât o fărâmă de materie zburătoare. Iar corpurile pe care le escaladăm sunt ceruri intime - dorințe, speranțe, orgolii.”²⁵

Așadar, intimitatea la Max Blecher în *Întâmplări în irealitatea imediată* se constituie din mixajul neobișnuit al reveriei cu amintirea peste care suprapune spațiul lumii reale - modificat, desigur, foarte mult, datorită crizelor de identitate ale eroului blecherian.

Astfel, intimitatea devine mai mult un proces al schimbării interioare, decât o stare dată, într-un timp precis și într-un spațiu sigur.

Este schimbarea prin solitudine, prin introspecție și prin aventura recompunerii ființei, a recreerii ei.

Este schimbarea „eului” prin melancolia negației, dar și prin afirmarea inutilității, ori prin exaltarea visului de a ne depăși propriile limite omenești.

Eroul lui Max Blecher, din *Întâmplări în irealitatea imediată* descoperă astfel de unghere și etaje părăsite în casa bunicului său, cu „vechituri și obiecte pline de melancolie...”

În intimitate timpul se dilată sau se comprimă în raport cu limitele realității tale. Intimitatea e dorința de a evada din eternitate. E ștergerea măsurilor și dimensiunilor oricărei clipe rebele, rapide, reale sau ireale.

E redimensionarea spațiului și reconstituirea orelor, minutelor, secundelor afișate într-un infraplan al conștiinței de sine.

Intimitatea e rescrierea existenței printr-un cod special senzitiv-emoțional-cognitiv. Să ai o lume a ta, dar pe care s-o poți dăruși și altora, fără ca ei să fie prezenți în universul tău. Să fii umbra lucrurilor tale în eternitatea celui alt... Să fii tăcerea secundelor și a clipelor... Să ai colțișorul tău de îndoială și de ezitare... Să fii umbra ființei tale... Aceasta e intimitatea!

24 Ibidem, p. 38.

25 Gaston Bachelard, *Dreptul de a visa*, Editura Univers, București, 2009, p. 174.

BIBLIOGRAPHY:

1. BACHELARD, GASTON, *Poetica spațiului*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.
2. BACHELARD, GASTON, *Dreptul de a visa*, Editura Univers, București, 2009
3. BERGSON, HENRI, *Eseu asupra datelor imediate ale conștiinței*, Editura Institutul European, Iași, 1992.
4. BERGSON, HENRI, *Gândirea și mișcarea*, Editura Polirom, Iași, 1995.
5. BLANCHOT, MAURICE, *Spațiul literar*, Editura Univers, București, 1980.
6. BLECHER, MAX, *Întâmplări în irealitatea imediată. Inimi cicatrizate*, Editura Corint, București, 2016
7. BURKE, EDMUND, *Despre sublim și frumos*, Editura Meridiane, București, 1981
8. CHEVALIER, JEAN, GHEERBRANT, ALAIN, *Dicționar de simboluri*, vol.I, Editura Artemis, București, 1994
9. DUFRENNE, MIKEL, *Fenomenologia experienței estetice*, Editura Meridiane, București, 1976.